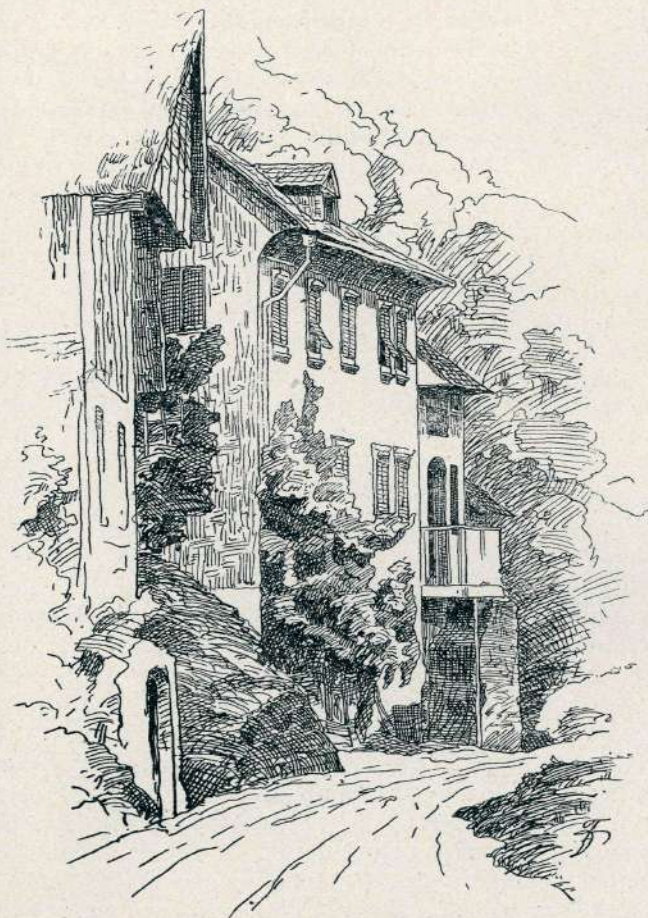

vsikdar zrcalile tudi v notranjih borbah med dijaštvom. „Predavanja, referati in resolucije sestankov krščanskomislečega dijaštva“ nam jasno kažejo smer, ki jo zasleduje to dijaštvo v svojem mišljenju, učenju in delovanju. Za društvenim poročilom sledi krasen moški zbor s samospévom „Naša pesem“, ki jo je poklonil „Daničarjem“ P. H. Sattner. Naj ta knjiga bodri slov. katoliško dijaštvo, da krepko napreduje na svoji častni poti!

Šubičeva rojstna hiša v Poljanah.

Idea Cyrillo-Methodějská. Frant. X. Grivec. Dr. Ant. Podlaha. Na Velehradě. 1905. Nakladatelství Cyrillo-methodějské literatury a památek velehradských M. Melichárka. Str. 44. — Ideja cirilo-metodijska združuje vsako leto zbor slovanskih rodoljubov na Velehradu. In odtod je tudi izšel glasni opomin slovanskim katoličanom, ki ga je izdal naš rojak g. Grivec v družbi češkega kanonika. V prvem spisu „Idea cyrillo-methodějská“ razpravlja g. Grivec o nalogi slovanskih teologov. Kdor misli pri cirilo-metodijski ideji le na bogoslužni jezik, pojmuje to idejo jako površno. Mi moramo

povzdigniti bogoslovno vedo med slovanskimi katoličani in organizirati znanstveno literaturo. Še več: V vzhodni cerkvi je prevladal slovanski živelj, zlasti ruski jezik in ruska kultura, Slovani bodo razrešili vzhodno cerkveno vprašanje. Zato morajo katoličani proučevati slovanske jezike, zgodovino in razmere vzhodne cerkve. Protestantje se trudijo, da bi vzhodno cerkev pridobili zase; ali naj katoličani samo brez dela gledajo? Gosp. Grivec priporoča z vnetimi besedami, da se naj zapadni katoličani slovanski in uniati, ki so zvezani po tradicijah z Vzhodom, združijo k skupnemu znanstvenemu delu, da se med vsemi Slovani oživetijo ideje sv. Cirila in Metoda. — V spisu „Bohovědecká práce u katolických národů slovanských a žádoucí její organizace“ dr. Ant. Podlaha v podrobnosti razpravlja program tega dela, ki imej kot glavni namen zedinjenje vseh Slovanov v katoliški veri. Potem pa našteva „Některé důležitější prameny ke studiu východní církevní otázky“ — važnejše vire za proučevanje vzhodno-cerkvenega vprašanja — časopise in knjige.

Z velikim veseljem pozdravljamo to drobno knjižico, polno idej in praktičnih nasvetov. Slovanski narodi se nahajajo ravno zdaj v veliki svetovno-zgodovinski krizi. Duševno gibanje je med njimi zaplulo z mogočnimi valovi. Bodi ideja cirilo-metodijska svetla zvezda njihovemu prerojenju, združujoč vse razdružene brate v enotni katoliški veri, ki jim bodi temelj novega, uspešnega kulturnega razvoja!

Dr. E. L.

Moderna kolonizacija i Slaveni. Napisao Stjepan Radić. Sa 4 zemljopisne karte. Nagradjeno iz zaklade I. N. grofa Draškovića za god. 1903. (Poučna knjižnica „Matica Hrvatske“, knjiga XXX.) Zagreb 1904. Izdala „Matica Hrvatska“. Str. 374. — Gospod pisatelj je študiral v Parizu na „Svobodni šoli političnih znanosti“, kjer ga je, kakor sam pravi, najbolj zanimala komparativna kolonizacija, ki jo predava profesor Chailley-Bert. Iz tega študija je nastala ta knjiga, ki podaje večinoma nauke francoskih novejših kolonialnih politikov. Kolonizacija se je vršila v vseh dobah človeške zgodovine, seveda v najrazličnejših oblikah in z raznimi namerami. S Francozom E. Fallotom jo definira Radić tako: „Kolonizacija je delovanje kulturnega naroda v zemlji nižje

kulture z namenom, da se ta zemlja polagoma izpremeni s tem, da dobi njeno prirodno bogastvo po poljedelstvu, obrti in trgovini pravo vrednost, in da se domače prebivalstvo dvigne materialno in moralno.“ Seveda praktična izvršitev kolonizacije ne odgovarja ponavadi temu pojmovanju. Gosp. pisatelj razmotriva tri glavne vrste kolonizacije: osvojitelno, trgovsko in naseljniško, ter podaja zgodovinski pregled kolonialnega gibanja o raznih časih in pri raznih narodih.

V drugem delu pa razlaga svoje misli o moderni kolonizaciji z ozirom na slovanske narode. Ta del je za nas najzanimivejši, ker sega prav v naše narodno in gospodarsko življenje. Gospod pisatelj razmotriva najprej kolonizacijske sposobnosti slovanskih narodov, katere ceni visoko: Slovani se naglo množijo in so žilavi, imajo mnogo prostora za domačo kolonizacijo na lastni zemlji in njihove kulturne in etične lastnosti jih posebno usposabljaajo za kolonizacijo. Njihova organizacija v Ameriki nas uči, da je duh samostojnega in skupnega dela med njimi jako živahen; lahko se asimilirajo vsem tujim razmeram. O Slovanih v habsburški monarhiji trdi, da po svoji kolonizacijski sposobnosti daleč prekašajo Madjare in Nemce ter imajo tudi ugoden zemljepisni položaj za visok nadaljni razvoj. G. Radić priporoča, naj se osnuje „Podonavska gospodarska zveza“ s središčem v Pragi, ki naj bi organizirala narodno gospodarstvo vseh neruskih Slovanov in skrbela za pravilno kolonizacijo. Čehi že zdaj kolonizirajo Dolenjo Avstrijo in Hrvaško, v Pragi vidi gospod pisatelj ključ za ves narodno-gospodarski pokret podonavskih Slovanov. Statistično dokazuje, da bo postal Dunaj sčasom donavsko pristanišče za Čeha in Slovače, Trst in Reka postaneta slovanski luki, in močni opori za gospodarsko povzdignjenje Južnih Slovanov postaneta Belgrad in Spljet. Kot glavno in najbližje področje za slovansko kolonizacijo priporoča g. Radić — Malo Azijo, kamor se je izselilo že mnogo mohamedanskih Slovanov. Od naraščajoče slovanske zavesti pričakuje gospod pisatelj, da pride čas, ko bodo podonavski in balkanski Slovani sporazumno z Madjari in Rumuni odločevali o usodi narodov in dežel od Sudetov do Libanona, od Kvarnera do Perzijskega zaliva! Obširno in pohvalno popisuje g. Radić, kako Rusija kolonizira azijske pokrajine. Glede na sedanje številno izseljevanje priporoča, naj se osnuje „Slovansko društvo za ureditev izseljevanja“ v Pragi s podružnicami na Dunaju, v Trstu, na Reki in v Zagrebu. Posebno priporoča Čehom, naj se naseljujejo med Južnimi Slovani. Koliko

idej je tu sprožil gosp. pisatelj! Seveda je do njih izvršitve še daleč in gotovo bodo med izvrševanjem dobivale drugo obliko, a pot je pokazana, in če ta knjiga zbudi rojake gospoda pisatelja le k treznemu in realnemu premišljevanju, je mnogo storila.

K sklepu je pridal gospod pisatelj razmišljanje o „filozofiji kolonizacije“, zlasti z ozirom na vero. V tem oddelku pravi: „Moderno kolonizacijo ali asimilacijo vsega človeštva bo izvedla krščanska demokracija, za katero imamo mi Slovani največ prirojenega smisla, in zato je tudi bodočnost kolonizacije naša, in gotovo bomo mi ostali enkrat na onem mestu, ki so ga imeli nekdanje romanski, zdaj ga pa imajo anglosaški narodi.“

Dobro dé človeku, če bere take z optimističnim idealizmom pisane razprave. Gradivo, ki ga je nabral gospod pisatelj, je jako poučno in k njegovim trditvam o bodočnosti moramo reči vsaj, da so možne in dosegljive po vztrajnem kulturnem delu. Prav ima gospod pisatelj, ko zlasti glede na razmere med Južnimi Slovani kaže na veliko nesoglasje med narodnim prepovedom inteligencije in med njeno zaostalostjo v umevanju socialnih vprašanj. Tu je treba temeljite izpremembe, in zato gospod pisatelj po pravici pravi, da mora postati slovanski nacionalizem demokratski in kulturni.

Dr. E. Lampe.

Der Adel in den Matriken des Herzogtums Krain. Herausgegeben von Ludwig Schiwiz von Schiwizhoffen in Görz. — Görz 1905. — Druck der „Goriška Tiskarna“ A. Gabršček in Görz. Selbstverlag des Verfassers. — 40. Strani 505. — Razni listi so se izrekli pohvalno o imenovani knjigi, „Dom in Svet“ pa je na strani 501. t. l. le dostavil opazko: „Za zgodovinarja važno delo!“ A žal ni knjiga taka, kakor bi jo kdo sodil po površnih časniških poročilih. Pisatelji domače zgodovine bodo morali kljub tej knjigi še vedno le pri viru iskati svojih podatkov, kakor dozdej, tako tudi v bodoče, ker je knjiga jako pomanjkljiva in silno površna. Ž njo ni ustrezno niti kranjskemu plemstvu, na čigar željo se je menda izdala, ker svojih rodovnikov radi njene površnosti ne bodo mogli urediti, niti zgodovinarjem, ki potrebujejo pri svojih podatkih natančnosti in popolnosti, ki je pa knjiga nima. Evo dokazov! Jako vzradoščen sem vzel knjigo v roke, ko jo dobim, misleč, zdaj bom vsaj na jasnem v svojem delu. Iskal sem natančnejših podatkov o baronih Kuschlanovih. Gašper je stanoval s svojo družino v stolni župniji. Prvo rojstvo, ki ga nam knjiga kaže, je Ana Kristina